Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä

Lielahden koulu

Vuodet: 2025 - 2026

Sisällysluettelo

1. Yleistä

- 1.1. Vastuut ja velvollisuuudet
- 1.2. Koulutasoiset toimenpiteet ja rakenteet
- 1.3. Luokan tai ryhmän toimenpiteet
- 1.4. Yksilötason toimenpiteet

2. Ennaltaehkäisy

- 2.1. Toimintaohjeet ja pelisäännöt
- 2.2. Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataidot
- 2.3. Yhteisöllisyyden rakentaminen
- 2.4. Viestintä

3. Interventio

- 3.1. Puuttuminen
- 3.2. Tiedottaminen

4. Selvittely

- 4.1. Tilanteen purku
- 4.2. Kirjaaminen

5. Seuranta

- 5.1. Seurannan toteutuminen

1. Yleistä

Tässä suunnitelmassa kuvataan koulutasoisia toimenpiteitä oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Koulu kuvaa suunnitelmassaan konkreettisia toimenpiteitä niin yksilö- kuin ryhmätasolla sekä koko yhteisön kannalta.

Henkilöstö tuntee suunnitelman ja sen edellyttämät toimintatavat. Henkilöstö osaa toimia suunnitelman mukaisesti väkivalta- ja häirintätilanteessa ja tuntee kiusaamisen tunnusmerkit:

- *Kiusaaminen on fyysistä, psyykkistä, sanallista tai sosiaalista.*
- *Kiusaaminen on suoraa tai epäsuoraa.*
- *Vihamielisen, painostavan tai epämiellyttävän ympäristön luominen on osa kiusaamista.*
- *Kiusaaminen tapahtuu toistuvasti.*
- *Kiusaajan/kiusaajien ja kiusatun välillä vallitsee epätasapaino.*
- *Kiusaaminen on tahallista ja tietoista.*
- *Kiusaamisella alistetaan ja loukataan toista.*
- *Kiusaamiseen liittyy ryhmän vahvistava ja hyväksyvä käyttäytyminen.*

Myös koulun toiminnallisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa käsitellään häirintätilanteiden ennaltaehkäisyä.

1.1. Vastuut ja velvollisuuudet

Opettajalla on velvollisuus selvittää ne kiusaamistapaukset, jotka ovat tapahtuneet koulupäivän aikana. Kuraattori ja rehtori voivat olla tarpeen mukaan auttamassa opettajaa selvittelyssä. Seuraamusten määrääminen kuuluu kuitenkin aina opettajan/rehtorin tehtäviin.

Koulun ulkopuolella, koulumatkoilla ja vapaa-ajalla esiintyvät kiusaamistapaukset ja väkivalta kuuluvat huoltajien vastuulle. Huoltajien velvollisuus on valvoa ja puuttua lastensa käyttäytymiseen sekä selvittää ristiriidat muiden huoltajien kanssa tarvittaessa viranomaisten (esimerkiksi poliisi, lastensuojelu) avulla.

- *Jokaisen koulun aikuisen velvollisuutena on välittää puolueetonta koululle tullutta tietoa kaikkien asianosaisten huoltajille*
- *Opettaja voi jakaa huoltajien käyttöön toisten asianosaisten huoltajien yhteystietoja kun on saanut siihen luvan.*
- *Tarvittaessa huoltajat voivat tavata toisiaan koulun tiloissa koulupäivän jälkeen ennalta sovitusti. Opettaja voi olla läsnä tilaisuudessa, mikäli huoltajat näin toivovat.*

Oppilaita kannustetaan aktiivisesti kertomaan kiusaamisesta ja kaikenlaisista ristiriidoista vanhemmille / koulun aikuisille.

- *Kiusaamisesta/häirinnästä voi myös ilmoittaa kuraattorille ja kouluvalmentajalle erillisen lomakkeen kautta*

Kiusaamisella on taipumus pahentua ja laajentua ellei siihen puututa.

Seuranta aktiivisessa roolissa -> seuranta päättyy peruskoulun päättyessä.

Kaikissa prosessin vaiheissa voi konsultoida kuraattoria ja sopia tarvittaessa työnjaosta. Kouluvalmentaja voi myös auttaa prosessin eri vaiheissa erityisesti 6.-9. luokkalaisten oppilaiden osalta.

Opettajalla on velvollisuus selvittää ne kiusaamistapaukset, jotka ovat tapahtuneet koulupäivän aikana. Kuraattori ja rehtori voivat olla tarpeen mukaan auttamassa opettajaa selvittelyssä. Seuraamusten määrääminen kuuluu kuitenkin aina opettajan/rehtorin tehtäviin.

Koulun ulkopuolella, koulumatkoilla ja vapaa-ajalla esiintyvät kiusaamistapaukset ja väkivalta kuuluvat huoltajien vastuulle. Huoltajien velvollisuus on valvoa ja puuttua lastensa käyttäytymiseen sekä selvittää ristiriidat muiden huoltajien kanssa tarvittaessa viranomaisten (esimerkiksi poliisi, lastensuojelu) avulla.

- Jokaisen koulun aikuisen velvollisuutena on välittää puolueetonta koululle tullutta tietoa kaikkien asianosaisten huoltajille.
- Opettaja voi jakaa huoltajien käyttöön toisten asianosaisten huoltajien yhteystietoja kun on saanut siihen luvan.
- Tarvittaessa huoltajat voivat tavata toisiaan koulun tiloissa koulupäivän jälkeen ennalta sovitusti. Opettaja voi olla läsnä tilaisuudessa, mikäli huoltajat näin toivovat.

Oppilaita kannustetaan aktiivisesti kertomaan kiusaamisesta ja kaikenlaisista ristiriidoista vanhemmille / koulun aikuisille.

Riittävän pitkäkestoinen seuranta on olennaista kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttumisessa sekä niiden jatkumisen tai pahentumisen estämisessä.

Kaikissa prosessin vaiheissa voi konsultoida kuraattoria ja sopia tarvittaessa työnjaosta. Kouluvalmentaja voi myös auttaa prosessin eri vaiheissa erityisesti 6.-9. luokkalaisten oppilaiden osalta.

1.2. Koulutasoiset toimenpiteet ja rakenteet

- Koulun aikuisten välinen yhteistyö, tiedottaminen ja kouluttaminen
- Järjestyssäännöt ja koulun omat toimintaohjeet
- Tehokas ja riittävä välituntivalvonta sekä sisällä että ulkona, kaikkien aikuisten puuttuminen epäasialliseen käyttäytymiseen
- Hyvinvointikyselyt ja kyselyiden tulosten pohjalta tehdyt kohdennetut toimenpiteet
- Ohjattu välituntitoiminta, mahdollisuudet tekemiseen välitunneilla
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen opetussuunnitelman mukaisesti
- Koko koulun yhteiset juhlat ja tapahtumat
- Yhteistyö vanhempien kanssa, tuntimerkinnät
- Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

1.3. Luokan tai ryhmän toimenpiteet

-

- Oppilaiden kanssa laaditut oman luokan säännöt
- Luokan yhteisen matkan tukeminen (ryhmäytys, oman luokan päivä)
- Yhteistyötä vaativat työtavat
- Mahdolliset leirikoulut ja opintoretket, teemapäivät
- Avoin ja kannustava ilmapiiri
- Luokanohjaajan tunnit ja välkät
- Koulun aikuisten yhteistyö vanhempien kanssa sekä vanhempien keskinäinen yhteistyö
- Opiskeluhuollon palvelut, konsultaatio, kouluvalmentajat.

1.4. Yksilötason toimenpiteet

-

- Oppilaan kuunteleminen ja osallistaminen ikätason mukaisesti
- Sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
- Oppilaan ohjaaminen valintatilanteissa
- Riitojen selvittelyyn saatava tuki
- Yhteydenpito oppilaan vanhempiin
- Kouluvalmentajien tuki yksittäisille oppilaille
- Opiskeluhuollon palvelut.

2. Ennaltaehkäisy

Yleiset tavoitteet:

- *Ennaltaehkäisyssä panostetaan erityisesti toimintakulttuuriin ja yhteisöllisyyteen ja toimivan vuorovaikutuksen pelisääntöihin. "Me kaikki ollaan me".*
- *Vastakkainasettelujen torjunta - sen sijaan lähtökohtana se mikä yhdistää*
- *Positiivinen, ratkaisukeskeinen ilmapiiri*
- *Toimijoina koko kouluyhteisö, vanhempainyhdistys ja kaikki huoltajat*
- *Selkeä ja avoin tiedottaminen koteihin*

2.1. Toimintaohjeet ja pelisäännöt

Konkreettisia keinoja:

- *Kunnioittava puhetapa*
- *Varhainen puuttuminen*
- *Kohtaamiset arjessa*
- *Koululla nollatoleranssi kiusaamisen suhteen*

- Riittävä valvonta välituntien ajaksi
- Oppilaiden kanssa käsitellään kiusaamisen määrittelyä säännöllisesti
- Koululla nollatoleranssi kiusaamisen suhteen
- Ryhmäytys ja tukioppilastoiminta

2.2. Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataidot

Konkreettisia keinoja

- *Tuetaan joustavan identiteetin rakentamista ja itsemäärittelyoikeuden toteutumista*
- *Tunne-, itsesäätely- ja vuorovaikutustaitoihin panostaminen: Askeleittain, Lions Quest, Yhteispeli tms.*

2.3. Yhteisöllisyyden rakentaminen

Konkreettisia keinoja:

- *Yhteisöllisyyden ja osallisuuden portaat -työkalu arvioinnin apuna.*
  Yhteisöllisyyden ja osallisuuden keskusteluteemat
  Yhteisöllisyyden ja osallisuuden arviointiportaat
- *Säännöllisesti, lukuvuosittain, oppilaiden kanssa käydään läpi mitä on kiusaaminen: käsitteen määrittelyä*
- *Ryhmäytys, kuraattorit, kouluvalmentajat, KiVa-tiimi tai vastaava, oppilaskunta, tukioppilaat*

2.4. Viestintä

Avoin tiedottaminen koteihin

3. Interventio

Yleiset tavoitteet:

- *Puuttuminen mahdollisuuksien mukaan jo ennen tilanteen eskaloitumista ja kriisiä*
- *Kytevien konfliktien tunnistaminen, viranomaisyhteistyö tarvittaessa*
- *Tiedonkulku henkilöstön välillä*
- *Käytetään yhteneviä käsitteitä*
- *Konfliktin akuutissa vaiheessa vain väliintulo ja tilanteen rajaaminen*
- *Toimijat: Tilanteessa oleva opettaja ja tarvittava määrä muita aikuisia*

Vakavien väkivaltatilanteiden toimintaohjeet TreTurvassa ja Taskussa (linkki).

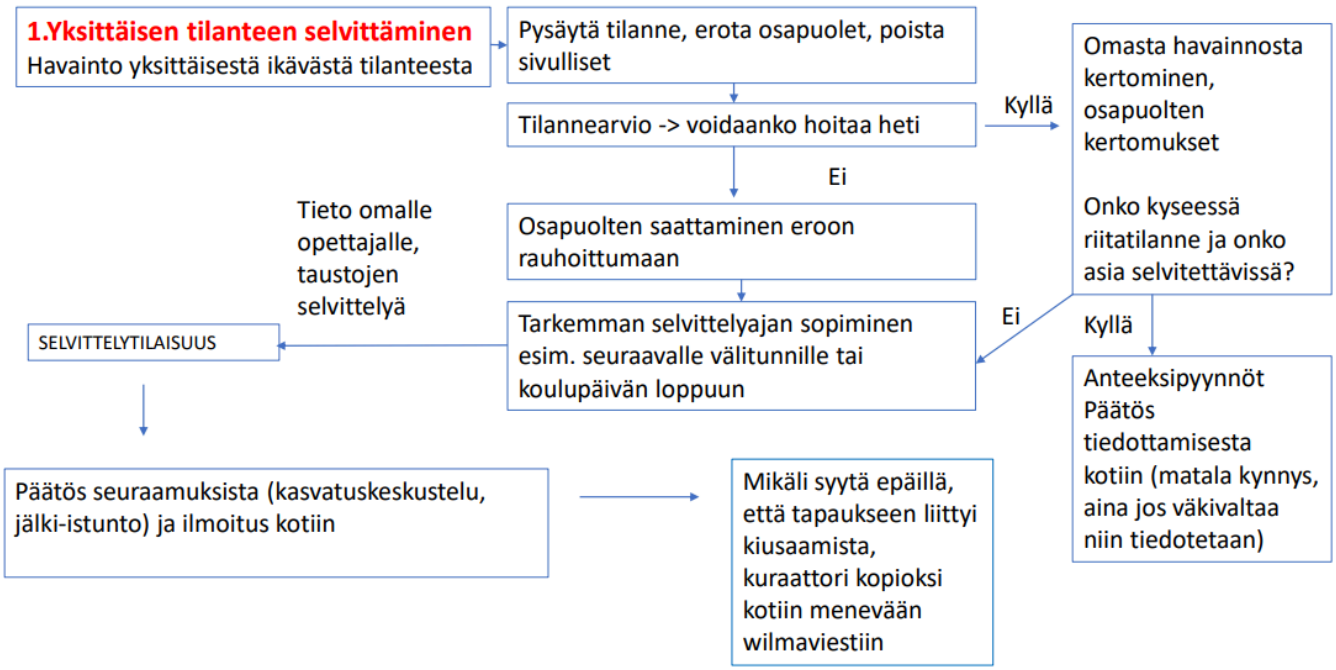

3.1. Puuttuminen

- *Puuttumisen yhteydessä olennaista tilanteen rajaaminen*
- *Osapuolten välinen dialogi käydään myöhemmin.*

- Oppilaat kertovat epäasiallisesta kohtelusta välittömästi aikuisille
- Tilanteiden käsittely keskustelemalla osapuolien kesken. Keskustelussa on läsnä vähintään yksi aikuinen.

3.2. Tiedottaminen

Nopea tiedottaminen koteihin tärkeää tavoitteiden saavuttamiseksi

4. Selvittely

Yleisiä tavoitteita:

- *Oppilaiden näkökulmien kuuleminen, oppilaiden yhteen saattaminen*
- *Ratkaisujen etsiminen ja luottamuksen palauttaminen*
- *Mahdolliset sanktiot*
- *Selvittelyryhmän kokoonpano määräytyy tilanteen ja osapuolten mukaan*

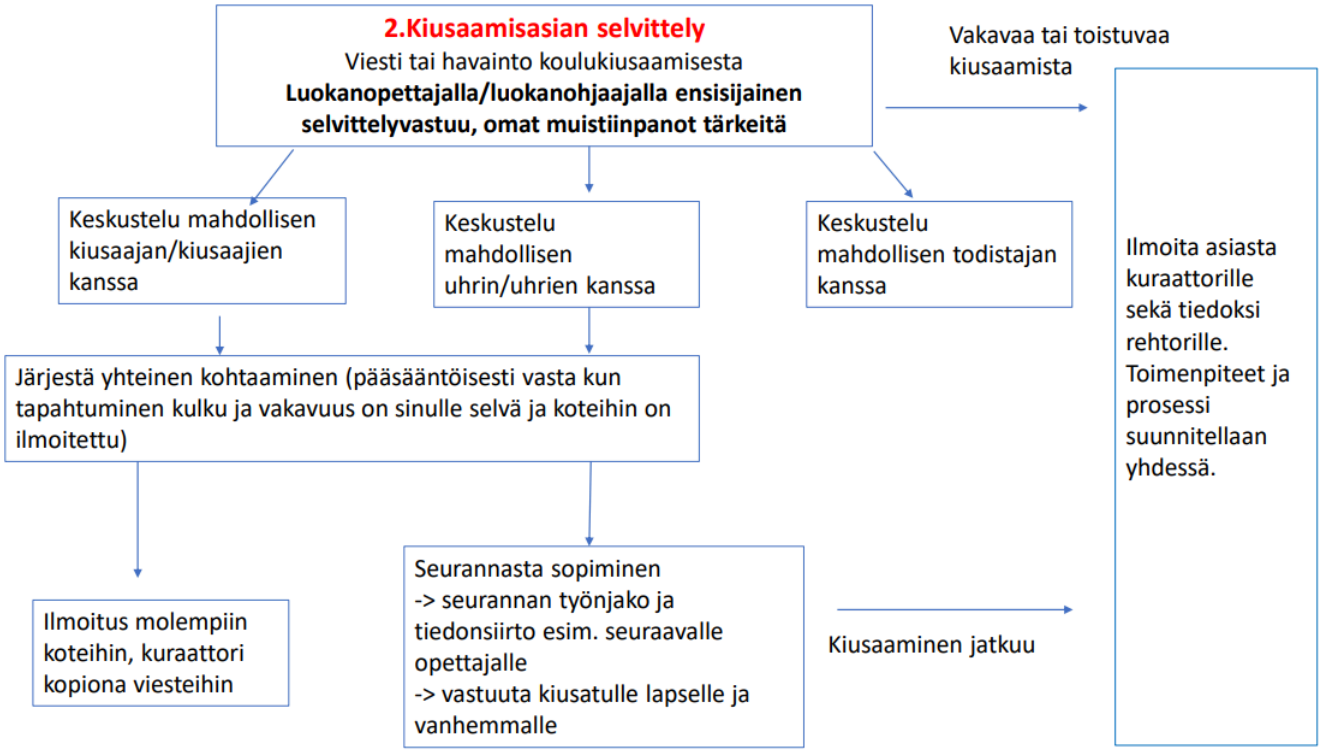

4.1. Tilanteen purku

- *Selvitetään silminnäkijät, huhut, tukijoukot, puolesta loukkaantujat ja estetään polarisoituminen.*
- *Avoin dialogi tapahtuneesta, ns. identiteettipuhetta kuitenkaan vahvistamatta.*
- *Voidaan käyttää selvittelymalleja rakennetuista malleista.*
- *Kuvaa koululla käytössä oleva toimintamalli (esim. SOPU, VERSO, KiVa-koulu, koulun oma malli).*
- *Sovittelussa etsitään ratkaisuja ja katsotaan eteenpäin.*
- *Korostetaan väkivallatonta ratkaisumallia, puhumalla sopimista.*
- *Viranomaisia konsultoidaan tarvittaessa.*

4.2. Kirjaaminen

Koululla tulee olla sovittuna, kuka hoitaa kirjaamisen Wilmaan käytännössä.
Kuvatkaa myös käytössä olevat kirjaamistavat, esimerkiksi yhteinen totuus-menetelmä.

- Asiaa selvittänyt henkilökunnan edustaja vastaa kirjaamisen toteutumisesta Wilmaan.
- Tiedotus kotiin puhelimella tai Wilma-viestein.

5. Seuranta

Yleisiä tavoitteita:

- *Asia käsitellään yhdessä, tunnistetaan tapahtumat, tehdään sovinto*
- *Laaditaan yhteiset sopimukset: osapuolet määrittävät mitä tarvitsevat ja tarpeiden pohjalta tehdään sopimus*
- *Mahdolliset sanktiot ja niistä huolehtiminen*
- *Tehdään johtopäätökset ja tarvittavat muutokset toimintaan*
- *Sovitaan aina myös seurannasta ja tarvittaessa jälkihoidosta*
- *Toimijat: Koulun edustaja, osapuolet, tarvittaessa moniammatillinen tukitiimi koulun ulkopuolelta (lastensuojelu + perhetyö mukana)*
- *Tiedotus huoltajille ja tarvittaessa sidosryhmille*

5.1. Seurannan toteutuminen

Seurannan periaatteet:

1. *Käydään läpi, mitä opittiin*
2. ***Kirjaaminen***
3. *Nimettömyys*
4. *Luottamuksellisuus*
5. *Konfliktien näkeminen oppimistapahtumina*
6. *Käytetään ulkopuolista tukihenkilöä tarvittaessa*

- Seuranta jatkuu tapauskohtaisesti kunnes tilanne rauhoittuu
- Yhteydenpito huoltajien ja koulun henkilöstön välillä